

СТАНОВИЩЕ

от д-р Майя Димитрова Кузова,

доцент в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование 2. Хуманитарни науки,

професионално направление 2.1. Филология,

докторска програма: *Съвременен български език*

Автор: Красилина Георгиева Колева-Костова

Тема: „Българското сложно смесено изречение – изследване на структурографски модели и синтактични скици“

Научен ръководител: доц. д-р Петя Иванова Несторова, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, катедра „Български език“

1. Общо описание на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-22-2498/09.12.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури в процедура за защита на дисертационен труд на тема **Българското сложно смесено изречение – изследване на структурографски модели и синтактични скици** за придобиване на образователната и научна степен 'доктор' в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, докторска програма *Съвременен български език*.

Автор на дисертационния труд е **Красилина Георгиева Колева-Костова** – редовен докторант към катедра „Български език“ с научен ръководител доц. д-р Петя Иванова Несторова.

Представеният от К. Колева-Костова комплект материали е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва: **автобиография** в европейски формат; **дисертационен труд**; **автореферат**; **списък на научните публикации** по темата на дисертацията; **копия на научните публикации**; **декларация** за оригиналност и достоверност на приложените документи; **справка** за спазване на минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен 'доктор'.

Красилина Георгиева Колева-Костова е магистър (*Предучилищна и начална училищна педагогика*) на Тракийски университет, Стара Загора (2015-2017) и магистър (*Актуална българистика*) на ПУ (2014-2016), дипломирана със защита на магистърска теза „Наблюдения върху синтаксиса на сложните смесени изречения в романа „Антихрист“ от Ем. Станев“ (научен ръководител доц. д.ф.н. П. Бъркалова). Възпитаник е на ПУ с ОКС „Бакалавър“ по специалност *Българска филология* (2010-2014).

Докторантката има стабилен преподавателски опит и придобита **пета ПКС**: работила е като учител (ГЦОУД) в ОУ „Самара“, Стара Загора (2015-2016) и като старши учител по български език и литература в ОУ „Тодор Каблешков“, Пловдив (2016 →). Владее английски език на активно ниво (B1). Обучението в академична среда и дългогодишният ѝ стаж са формирали отлични комуникативни качества и са осигурили необходимата специфична квалификация за контакт и общуване с деца. Красилина Колева-Костова притежава професионални умения за работа с училищна документация, с различни образователни програми и платформи, с инструментите на Google Education, с ИИ.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Добре известно е, че територията на сложното изречение е тежко и вечно актуално предизвикателство, че поражда нестихващи спорове и е обект на профилиран интерес, който обаче не е по силите на всеки изследовател.

Обсъжданата дисертация е посветена на българското сложно смесено изречение – на дефинирането му, т. е. ратифицирането му като отделен вид сложно изречение, на природата, йерархичната структура, организационните му нива. На тази широка база отчетливо са отграничени същинските интереси на докторантката, поставяща си конкретни цели – общо казано, замислен е детайлен статистически анализ на синтактичните скици и структурографските модели на ексцерпиран голям корпус сложни смесени изречения.

Това е сериозно начинание, изискващо безупречна теоретична подготовка, надеждни отправни позиции, верен изследователски усет, логична мисъл, самоотвержена дългогодишна работа. И темата, и работата по нея предизвикват уважение.

Специално трябва да се подчертае, че задачите, разчетени като удобни за постигането на целите, са изведени и формулирани брилянтно.

3 - 4. Познаване на проблема и методика на изследването

Проблемите са осмислени и разумно позиционирани, разбивките по раздели и параграфи постигат изчерпателност и постъпателно разгръщат идеите, което отново говори за яснотата на посоките и добрата подготовка на докторантката.

Коректно (още в увода) са очертани предметът и обектът на изследването, обоснована е възприетата терминология, обговорена е методологията, наслагваща метода на ексцерпция, сравнително-историческия, описателния и статистическия метод.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Композиционната рамка включва очакваните **увод, изводи и заключение, библиография, списък на ексцерпирани източници, три приложения**, а основният материал е разположен в **три глави**.

Съдържателната структура на изследването е изключителна подробна, което удобно онагледява предприятия (и изминат) път на наблюденията и анализите. Представянето на материалите следва естествената логика и същностните пропорции на проблемите.

Първа глава представлява много любопитна историческа панорама по темата за българското сложно изречение от Възраждането до наши дни – присъствие в синтактичните трудове, дефиниции, терминология, класификации (с обособяване и първи описания на *сложното смесено изречение* и *периода*).

Втора глава предлага теоретичен преглед на генеративно-трансформационната граматика и нейния аналитичен апарат, позволил създаването на 300 първични синтактични скици на сложни смесени изречения. Обосновани са възприетите позиции за комбинаторната матрица и словосъчетанието като основна проекция в синтактичната организация на изречението. Функциите на подчинените изречения са изведени по алгоритъм, който се опира на постулатите на *конфигурационния синтактичен анализ*, заимстван от П. Бъркалова – изяснена е неговата природа, представени са и параметрите в „архитектурния“ план на синтактичното равнище при *структурографията*. Предложена е (първата) класификация на сложните смесени изречения, обвързано с характеристиките на *периода* (*периодични* и *непериодични*). Интересна е обзорната и получената собствена информация за идиолекта на Ем. Станев, Й. Йовков и Й. Радичков – и като демонстрация за естеството на сложните изречения, обогатяващи реалната езикова среда.

В трета глава, определена от дисертантката като основна, чрез статистическо моделиране са анализирани количествените характеристики на сложните смесени изречения. Резултатите са обобщени чрез статистически прогностични методи, описани са и са оформени в таблици.

Разбира се, интересни са съпоставките между тримата изследвани автори – по брой на простите изречения в състава на сложните смесени изречения, в сравнение с броя на подчинените изречения, по „дълбочина“, т.е. по брой хипотактични равнища. Всичко отново е онагледено фигурално и дава отправна възможност (през отношението между обхват и

дълбочина) да се направят заключения с характер на (обратна) закономерност: малкият брой главни предикации задълбочава изреченската структура, големият брой главни предикации редуцира равнищата (до едно или две). От своя страна това позволява извеждането на т. нар. втора класификация на сложните смесени изречения (*линейни, дълбочинни и комбинирани*).

Следваща статистика отчита честотността на отделните видове подчинени изречения (водят обстоятелствените), на вариантите за свързване (преобладават безсъюзното подчинително свързване и субординативните връзки със съюзите „да“ и „че“). В количествените анализи се откриват и маркери за стилови авторови особености, и липсата на подобна обвързаност.

На същите прецизни анализи са подложени данни от 150 прости изречения, което цели да потвърди успешността на статистическите методи, прилагани при сложните изречения (вещаща и при тримата разглеждани автори се оказва позицията на определението).

И накрая, чрез структурографските модели на подбрани изречения се доказва, че с увеличаване на броя на равнищата в дълбочина се увеличава броят на функционалните категории.

В **Изводи и заключение** са подредени подробни изводни постановки към всяка от главите. Потвърдена е удачността на новата перспектива в описанието на българското сложно смесено изречение и обективният потенциал на генеративния модел. В обобщение е заявено, че в работата са осъществени всички заложи цели, с което изразявам пълното си съгласие.

Библиографията, включваща 138 заглавия, е важен ориентир за търсенията по общата проблематика и несъмнено има самостоятелна стойност.

Трите приложения (съдържащи, съответно, 100 първични синтактични скици при Й. Йовков, 200 – при Й. Радичков и Сравнителни диаграми за количествените характеристики между авторите) убедително илюстрират сериозността и важността на анализите, свидетелство са и за огромния труд на Красилина Георгиева Колева-Костова, която е обработила впечатляващи масиви от данни.

В своята цялост работата има гладък стил, следва свой ясен ритъм, финалното впечатление е за аналитичен, компактен, солиден монографичен труд. Очевидно е, че докторантката свободно се ориентира в общата проблематика и в научния ѝ контекст.

6. Преценка на публикациите по дисертационния труд и личния принос на докторанта

За участие в процедурата са приложени **5 научни публикации** (от налични 10). Написани са в периода 2021-2023, текстовете са на български език, 3 са в съавторство. Статиите маркират някои от основните идеи на дисертационния труд, посветени са на общите характеристики на сложното изречение, на структурографския му потенциал, на ритмично-интонационните модели на подчинените предикации. Публикувани са в списание „Български език“, в печатните материали от международни научни конференции на ИБЕ „Проф. Любомир Андрейчин“ (Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“) и във Verba iuvenium – „Словото на младите“ (Университетско издателство „Паисий Хилендарски“).

Самият дисертационен труд е оригинална лична заслуга на докторантката и без съмнение е успешен – като изследователска рамка, методология, детайлни анализи, коментарни и доказателствени части, като изводи и обособен показателен илюстративен корпус. Следи от плагиатство не се откриват.

7. Автореферат

Авторефератът напълно съответства на конструктивните изисквания за формата. Съдържателно отразява заявените изследователски амбиции – впечатляващо прецизно са открити авторските идеи и намерения. Адекватно са представени постигнатите от научната

разработка резултати, напълно обективна е самооценката при посочване на приносните моменти.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Фактологическият материал и научната му интерпретация могат да бъдат успешно използвани както в теоретичен, така и в практически план; при изследване на сходна проблематика и в процеса на обучение на бъдещи филолози.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Докторантката безспорно притежава задълбочени теоретични знания по заявената научна специалност, има и всички професионални качества за самостоятелно провеждане на стойностно научно изследване.

След всичко казано убедено давам своята **положителна оценка** за дисертационния труд, за автореферата, приветствам постигнатите резултати и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Красилина Георгиева Колева-Костова в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, по докторска програма *Съвременен български език*.

04.01.2026 г.

Изготвил становището:
доц. д-р Майя Кузова